GUSTAV MAHLER ȘI BLESTEMUL CELEI DE-A NOUA SIMFONII

Autor: Redacția Syntopic | 16 mai 2022

Un articol de Terez Rose pentru Voegelin View

Articol original: Gustav Mahler and the Curse of the Ninth Symphony

Articol tradus de Ciprian Ilău, student la Facultatea de Filosofie a Universității din București, pentru stagiul de practică, organizat în parteneriat cu redacția Syntopic

La finele secolului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea, în lumea muzicii clasice a luat naștere o superstiție care profețea că cea de-a noua simfonie va fi fost și ultima a oricărui compozitor. Arnold Schoenberg a rezumat profeția cu elocință, enunțând că „cel ce vrea să depășească acest prag, trebuie să moară. Pare ca și cum *ceva* ne este rezervat în cea de-a Zecea, ceva ce încă nu este cazul să cunoaștem, ceva pentru care nu suntem pregătiți. Cei ce au scris o a Noua Simfonie s-au apropiat prea mult de viața de apoi.”

Pentru a susține această teză, istoria ne oferă exemple precum: Beethoven, Schubert, Dvorák, Bruckner, Mahler și Vaughan Williams – toți fie murind după ce au completat a Noua Simfonie (Dvorák a rezistat încă 10 ani), fie nu au reușit să finiseze o a Zecea. Îl vom omite pe Shostakovich, care nu doar că a completat o a Noua, ci chiar a scris și publicat alte șase simfonii. Dar el era Shostakovich, în definitiv; inclusiv moartea a păstrat o precaută și respectuoasă distanță.

Mahler, cunoscând superstiția, a încercat să o ocolească, numindu-și cea de-a noua creație – de mărimea unei simfonii și intitulată: *„Das Lied von der Erde”* (Cântecul Pământului) – un ciclu de piese, iar nu o simfonie. A întreprins sfidător crearea celei de-a Noua, galonată cu prefigurăriale morții și cu agonia condiției umane, și a publicat-o (cu toate că audiția compoziției nu i-a fost accesibilă din motive ce vor deveni aparente). Un an mai târziu a început lucrul pentru o a Zecea, însă, în concordanță cu blestemul, a murit înainte de a o completa. Cu toate că a realizat un crochiu al întregii simfonii, doar

prima mișcare, „Adagio”, și scurtă mișcare cu numărul 3, „Purgatorio”, sunt complete.

Am o înregistrare a mișcării „Adagio”, mișcare ce durează 21 de minute. Este rafinată, extrem de persuasivă, înțesată de frumusețe deopotrivă extraterestră și paradoxală. *Ceva* din această piesă a pus stăpânire pe mine și nu vrea să mă elibereze nicicum.

Ascult această melodie în timp ce lucrez la romanul meu. Protagonistul său, Kylie, un mistic de 13 ani, are deja o conexiune cu muzica clasică; simte în ea o legătură, o punte către bunica ei defunctă. A fost atrasă de compozitori a căror muzică pare să transcendă tărâmuri banale, telurice. De exemplu, Schumann, cu frumusețea sublimă a celei de-a treia mișcări a simfoniei cu numărul 2; și a doua mișcare a concertului său pentru vioară (ultima piesă muzicală semnificativă pe care a scris-o înainte ca nebunia să-l revendice); și Mahler. Oh, Mahler!

Cea de-a Zecea Simfonie a lui Mahler pare să conțină un flirt cu moartea. Între două momente de o frumusețe sfâșietoare și disonanța instrumentelor de alamă, angajate într-un *fortissimo,* apare un mic și capricios vals, o melodie ce, în chip ciudat, mă face să mă gândesc la *Familia Addams*. Sau, poate nu este atât de ciudat; această familie fictivă, care s-a acomodat unei lumi ce din exterior a fost socotită morbidă și inefabil de întunecată, era o familie fericită. Celor din familia Addams le-a plăcut viața lor, deși adiacentă morții.

Kylie s-a pierdut în munții Santa Cruz. O văd acolo, gâtuită de amărăciune, îndurerată de trădările prietenilor. Soarele răzbate din cerul albastru și nemilos de deasupra în timp ce ea rătăcește întreaga după-amiază, însetată și dezorientată, peste un teren muntos ostil, chaparral[1] și tufărie accentuând arborii de sequoia etajați și pinii noduroși. Ea nu are apă, mâncare, încălțări potrivire sau îmbrăcăminte – nici măcar o lanternă. În curând va fi întuneric. Un lucru pe care îl are, însă, este iPod-ul său.

Muzica lui Mahler – complicată, încărcată intelectual și emoțional – este o reflecție a omului care era. Iată ce îl încerca în perioada celei de-a Zecea Simofnii: diagnosticul unei afecțiuni a inimii (endocardită bacteriană), atât de serioasă că Mahler însuși cunoștea caracterul fatal al bolii; pierederea fiicei sale cu câțiva ani în urmă; și descoperirea că soția lui îi era infidelă. Conștient de blestemul celei de-a Noua și în căutarea celei de-a Zecea, înțelesese că își întrece norocul.

Și a câștigat. Întrucâtva.

„Adagio-ul” celei de-a Zecea este de sine stătător rafinat, cu o traciectorie completă, cu un suspans culminând într-un inevitabil și devastator climax și cu răgaz imediat ulterior, răgaz pentru reflecție contemplativă. Ultimele trei minute sunt hipnotizante și mă surprind ascultându-le din nou și din nou. O văd pe Kylie, acolo sus, mult prea sus – cu nicio cale de-a se întoarce aici, jos, în siguranță și cu o singură opțiune viabilă: să se

ghemuiască într-un sequoia purtat de vreme și să fie purtată și ea de lunga și incredibil de întunecata noapte și să-l asculte pe Mahler. Nu preferații ei: Saint-Saens, Dvorák și nici măcar Schumann. Nu vrea să audă un portret visător al vieții de după; ea vrea să fie acolo unde Mahler este: atât de aproape de vârf, de acel *Alt Loc* și totuși încă nu acolo. Nu, nu acolo; ci cuprinsă în durerea existenței umane, în ironica și inefabila frumusețe a acestei totalități.

NOTE

1. Conform Wikipedia, Chaparral este o fitocenoză compusă din arbuști, care se găsește în principal în statele americane California, în sudul Orgenoului și în partea de nord a peninsulei Baja. ↑

Acest articol a fost tradus cu acordul publicației *Voegelin View*.

Imagine: Wikimedia Commons